

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežel, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, pripelje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (137)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 136.

Chicago, Ill., 19. aprila (April), 1910.

Leto (Vol.) V.

Milwaukee.

Vesti iz socialističnega mesta.

Danes, t. j. v torek, dne 19. a-
prila, je novoizvoljena socialistič-
na uprava z novimi aldermani in
županom vred v Milwaukee urad-
no nastopila svojo službo in vzela
kontrolno nad mestom, ktera bo v
njih rokah prihodnje dve leti.
Do tretje ure popoldne je še zbo-
roval stari council; točno ob treh
je pa predsednik councila formal-
no razpustil zasedanje in stari al-
dermani razen ponovno izvoljenih
so zapustili mestno hišo, nakar so
socialisti zasedli njihova mesta.
Obenem je bil uradno vpeljan in
zaprimežen novi župan, sodrug
Emil Seidel z ostalimi uradniki
vred, kateri je nato formalno otvo-
ril novi council in prečital svojo
poslanico. — V Milwaukee so do-
slej takemu dogodku, kadar je bil
vpeljan novi župan, vselej dali
slavnostno lice. Notranjščina
mestne dvorane je bila primerno
okrašena in na vsaki mizi je bil
šopek rož. Toda topot je bil utis
slavnosti še večji; ne vsled deko-
racij in rdečih rož, temveč vsled
tega, ker so prvič v zgodovini A-
merike delavci prevzeli vlado ve-
likega mesta v svoje roke. Galerija
v mestni dvorani je bila natla-
čena ljudij in navzočih je bilo
mnogo sodrugov tudi izven Mil-
waukee, n. pr. iz Chicaga in celo
iz New Yorka. O tem, za nas de-
lavce važnem dogodku bomo na-
tančneje poročali prihodnjič.

Socialistična mestna uprava v
Milwaukee se je glasom platforme
ondotne socialistične organizacije
zavezala storiti sledeče v dobrobit
mesta in predvsem delavskih slo-
jev:

1. samouprava mesta;
 2. iniciativa, splošno glasovanje
in preklic;
 3. boljše šole;
 4. municipalno (javno) lastni-
štvo;
 5. prigrizek (lunch) za jeden
cent;
 6. škropljenje ulic po cesti že-
lezniški družbi;
 7. sedež za vsako osebo na po-
uličnih karah in boljše varnostne
naprave pri karah;
 8. tricentna vožnja na poulični
železnici;
 9. osemurno delo za vse delav-
ce;
 10. cenejši plin;
 11. cenejši led potom javne ali
mestne ledenice;
 12. cenejši premog in drva po-
tom mestnega skladišča za gori-
vo;
 13. korporacije morajo plačati
svoj cel delež davkov;
 14. javna stranišča in komfort-
ne postaje;
 15. delo za brezposelne po uni-
jskih plačah in na osem ur;
 16. prosto vodo vdovam, ki s
pranjem preživljajo svoje rodbe-
ne;
 17. cenejši kruh potom "stan-
dard" vage.
- In še mnogo drugega.
- Vse to bodo socialisti v Milwau-
kee izvedli tekom prihodnjih dveh
let, samo morajo predvsem dobiti
samoupravo mesta (home rule), t.
j. potom splošnega glasovanja
spremeniti mestni charter, tako
da bo mestni council neodvisen od
državne postavodaje. Slednja ima
namreč doslej do gotove meje še
odločilno besedo o pravomočnosti
ordinanc ali sklepov v mestnem
svetu in razsoja o njih ustavnosti
ali konstitucionaliteti.

Socialistom se očita, da niso z
nobeno stvarjo zadovoljni. Resni-
ca. Ako bi bili zadovoljni, bi sploh
ne bili socialisti. Nezadovoljnost
je prvi korak do revolucije. So-

cialisti ne bomo prej zadovoljni,
dokler ne pade kapitalistični dru-
žabni red.

Splošen pregled.

Nihče ni menda na svetu v raz-
mišljanju tako len kot gospodja
— gospodje, ki odločajo v javnem
življenju. Kedar jih zapusti njih
pamet in si ne morejo pomagati
iz zadrege, takrat pravijo: To je
potrebno zlo.

Revščina je potrebno zlo; pro-
stitutacija je potrebno zlo.

V resnici pa ni večjega potreb-
nega zla, kot so sami. Vse hočejo
spraviti v red, delajo pa nered.
Pospeševati hočejo napredek in
naraven razvoj, v resnici jim pa
ovirajo opt.

Naročajo spisati debele knjige,
v katerih oznanjajo, da je vedno
tako bilo in tudi vedno, tako osta-
ne. Navidezno gredo tudi na de-
lo. Navadno se oprimejo reforma-
toričnega dela. Tembolj reformir-
ajo toliko več škodijo.

To vidiijo sami, pa počejo vide-
ti. In to vedo tudi sami, pa ne
smejo vedeti.

Zakaj?
No, postali bi nepotrebni! V
kapitalistični človeški družbi je
pa že tako, da mora človek pov-
darjati, da je potreben, če hoče
živeti na račun drugih.

— Boginja bogastva, radi tebe
šepa obsodba, molči zakon, zani-
čujejo pamet, tlačijo vedo in re-
sničo, ker si tovaršica suftov, lo-
povov in nevenic, ker pospe-
šuješ neumnost, vnešaš duše za
pohotnost in jih moriš, ker sili
nosiš vlečko in tlačiš pravico. Tu-
di dotičnim, ki te lastneje vs-
varjaš več skrbi, kot prijetnosti,
več grdega kot lepega. Ti ne uni-
čuješ skrbi in revščino, pač pa
jim daješ drugo obliko.

— Iz poročila poljedelskega mi-
nistra, katerega je predložil kon-
gresu, posnemamo, da trgovci z
mesom v vzhodnih državah ima-
jo 20 odstotkov čistega dobička
pri vsakem funtu mesa, katerega
prodajo. Zaeno pa povdarja pol-
jedelski minister, da imajo še ve-
čji profit pri mesu nižje vrste, ki
prihaja le na mizo siromašnega
delavca.

Poljedelski minister tudi poro-
ča, da je bila do sedaj resnica,
da so do sedaj v Ameriki povzili
več mesa delavci, kot katerikoli
drugi deželi na svetu izvzemši
Avstralijo. Ali to se je spremen-
jalo od leta do leta, ker niso po-
višali plače delavcem v primeri
z naraščajočo draginjo.

Iz tega poročila zaznamo, da
se krči konzum mesa in se širi
konzum krompirja in drugih rast-
linskih izdelkov.

V drugih mestih kot v New
Yorku imajo mesarji še večji pro-
fit. V Buffalu 28 odstotkov, v
Cincinnati 23, v Bostonu 36, v
majhnem mestu Allentown, Pa.
pa celo 50 odstotkov.

Iz suhega poljedelskega poročila
lahko uvidi in spozna vsak de-
lavce, kako jih skubijo in derejo
mesarski trusti in drugi kramar-
ji, ako nima mreno na očeh in
mesto možganov ajdovico v glavi.

In dokler bomo živeli v kapita-
listični človeški družbi, bo tudi
ostalo pri tem.

Zakaj delavci niste proti kapi-
talistični družbi, ki ima za vas le
gorje?

— Kaj je storila ameriška re-
publika kot država za delavce?
Nič, stokrat nič!!!

Dolžnost vsake države je, da
skrbi za vse državljane enako. A-
meriška država se še toliko ni po-
brigala za delavce, kot se brigajo
v Rusiji in Avstriji. Tam so de-
lavci zavarovani za slučaj bolezni

in nesreče. V Ameriki tega ne po-
znajo. Delavce je prepuščen sam
sebi, sam mora skrbeti za sebe po-
tom organizacije.

In še za to edino sredstvo ho-
četa oropati delavca država in de-
lodajalec. Koalicijiska svoboda je
v nevarnosti, kar potrjuje obsod-
be in odločbe raznih sodišč. Delo-
dajalec pa hočejo uničiti unije, ki
so za delavce sredstvo, s katerim
se izvojuje nižji delavni čas in
višje plače, ki so absolutno po-
trebne, da se živi kot človek. Ka-
pitalisti hočejo vpeljati vsepo-
sod odprte delavnice, da bi de-
lavcem plačevali take plače, ki
bi bile preniske za življenje in
previsoke za umreti.

V ameriški republiki se mora
nekaj zvršiti, ako delavci počejo,
da jih kapitalisti ne potisnejo na
življensko nivo kitajskih kulijev.
Organizirati se morajo politično.
Pridružiti se morajo socialistični
stranki in z glasovnico prisliti
vlado do družabnih preosnov v
korist delavcem.

Socialistična stranka je pa e-
dina stranka, ki se resno bori za
družabne preosnove že v današnji
družbi in strmoglavljenju kapita-
lističnega sistema.

— Današnja trgovska poročila
so še taka, da se v nas ne more o-
buditi prepričanje, da smo že po-
polnoma preživeli gospodarsko
krizo. V jeklarski in železarski in-
dustriji še delajo nekoliko. Indus-
trija za izdelke iz bombaža in
volne je pa še mrtva.

Je pač ironija, da zadnja indus-
trija še spi, ker so jo pri zadnji
colninski reviziji zavarovali z vi-
soko colnino.

To je pač fina slika kapitali-
stičnega gospodarstva. Ena indus-
trija malec oživi, druga pa ne ži-
votari še toliko, da bi nje života-
renje občutilo ljudstvo.

— Milijarder, Andrej Carnegie
je razumel svoje duševno in ro-
čno delo vedno ravirati tako, da
ga ni nihče smatral za ženja. Ko
je pa socializmu prišel podtikati
splošno delitev, je pa sebi vročil
ubožno spričevalo o njegovih du-
ševnih zmognostih.

Nehote se nam nriiva misel, da
ustanovitelj knjižnic nima niti
pojma o inteligentni uporabi knji-
žnic. V Carnegiejevih knjižnicah
je dobiti mnogo knjig, ki bi Car-
negieja obvarovale pred blamažo,
katero je provzročila brezmiselna
govoranca o socializmu, ako bi bil
čital knjige.

Ko pa že govorimo o delitvi,
pa vprašamo, kdo razume deliti
biljše v korist samemu sebi kot
Carnegie?

O tem bilahko govorili delavci,
katerim se ima zahvaliti za mili-
jone, katere poseduje.

— V Avstraliji skrbni zakon, da
se revni vdovi, ki ne more pre-
življati otrok, ni treba ločiti od
njenih otrok.

V slučaju, da siromašna vdova
ne more preživeti svojih otrok,
tedaj država plačuje materi stan-
ovanje in hrano za otroke, me-
sto, da bi jih oddala v dobrotelen
zavod. Vsled tega živijo mati in
otroci skupaj.

Pri nas je drugače. Države da-
jejo podporo dobrotelnim zavo-
dom, "dobrotnikom" se pa redi
denarni mošnjček. Otroke pošlje-
jo na kakšno farmo, ne da bi oče
ali imati zvedela, kje je njiju
otrok.

— Trust za prodajalne, v ka-
terih prodajajo grocerije (špee-
rijsko in kolonialno blago) na
drobno, je novorojeno dete ame-
riškega kapitalizma. Večje število
kapitalistov, večinoma člani tru-
sta za olje, bodo premrežili ame-
riško republiko s prodajalnimi za-
grocerijsko blago na drobno. Na-

črt je izdelan po vzoru trusta za
prodajanje smodk na drobno (U-
nited cigar stores). Potom pogo-
dbe si bodo osigurali najboljšo
prostore. V začetku bodo prodaj-
ali boljše blago, ceneje kot dru-
god. Kedar bodo uničili konku-
rente, takrat bodo pa podražili
blago.

Vsakdo lahko razume, da tak
zistem pomeni velik profit za tru-
stjane. Trust odstrani vse posre-
dovalce in kupuje direktno pri
producerskih v tako veliki množi-
ni, da dobi velik popust pri cenah.
To daje trustu moč, da lahko uni-
či malega trgovca in kasneje od-
ira ljudstvo s poljubnimi cenami.

To je naraven razvoj kapitaliz-
ma. Kapitalisti vničijo male tr-
govce, ki sanjajo o neki neodvis-
nosti. Kapitalisti ne poznajo us-
miljenja, kjer se gre za profit.

Kdor obeta malim trgovcem re-
šitev v kapitalistični družbi, je
norec ali pa navaden slepar. Ko-
liko časa še? In za grocerijami
bodo na vrsto prišle gostilne.

Ako si hoče pomagati mali tr-
govci, potem se mora pridružiti
delavcem, ki se organizirani v so-
cialistični stranki borijo za str-
moglavljenje kapitalističnega go-
spodarstva. Le v socializmu je
rešitev za vse. Vsa druga kapita-
listična sredstva so pa navaden
humbug ali švindel.

— American Telephone and
Telegraph Co. (Ameriška telefon-
ska in brzojavna družba) je po-
množila svoj delniški kapital od
dvesto na petsto milijonov dolar-
jev.

Ameriški kapitalisti še ne po-
znajo slabih časov. Kedar je za
delavce kriza, takrat se kapitali-
stom množi kapital.

To je očividno. In vsakdo lah-
ko to razume. Le nekaterim de-
lavcem in malim obrtnikom je ta
resnica z devetimi pečati zape-
čatena knjiga.

— Pred nekaj leti je bila v a-
meriški republiki splošna ogor-
čenost, ker je ljudstvo doznalo,
da je med večjimi železniški dru-
žbami tajna pogodba.

Časi so se spremenili. Danda-
nes je pa predsednik izjavil v
poslanici na kongres, da prizna
medsebojne pogodbe, ako so te
pogodbe pod nadzorstvom.

Z drugimi besedami pomeni to
priznanje, da imajo velike ribe
pravico pojesti male ribice. In to
bo najbrž priznal tudi kongres,
ker imajo trustjani svoje zastop-
nike v kongresu, delavci pa no-
benega.

No, pa saj delavci rajše volijo
v postavodajne zastope kapitali-
ste in njih hlapec kot svoje to-
varše.

Delavci! Kedar bode krenili
na pravo pot?

— Današnji moderni trgovci
najame po cele vlake ali pa po-
samezne vozove za svojo reklamo.
Tak železniški voz je minoli te-
den pridrdral iz New Yorka v St.
Louis, v katerem je bil naložen
produkt, kakeršen se je razvažal
le v dobi suženstva. V vozu so
bile sirote, dojenčki brez imena.
New York je odložil svoj prebitek
ljudstvu. In kapitalistični listi po-
ričajo, da se je te vrste produkt
tako hitro razpečal v St. Louisu,
da mu kmalu sledi drug voz.

Res žalostna, strašna in grozna
slika. Železniški voz naložen s si-
rotami, katere so zapustili stariši
vsled bede ali sramu. Otroci brez
imen, katere so pripeljali na trg
kot navadno blago!

In magari če vse stroke adop-
tirajo človekoljubne družine, ni
to nič drugega kot razdiranje dru-
žinskega življenja. Otroke so loči-
li od starišev, ker to zahteva na-
čelo kapitalistične družbe, da ima
močnejše pravico uničiti slabej-
šega.

Kapitalističen zistem je kriv,
da otroci ne poznajo svojih stari-
šev. Vzlie temu odprtemu in o-
čitnemu dokazu imajo pa kapita-
listi in njih žalostni zavezniki,
duhovniki vseh ver še toliko po-
guma, da trdijo, da socialisti ho-
čejo zdreti družinsko življenje.

Sodrga! Svoje grehe in napake,
gnjilobo kapitalistične človeške
družbe, hočete podtikati drugim.
Svoje grehe obdržite le za sebe!
Sodrgasta sodrga!

— Stoindevajset tisoč socijali-
stov je v nedeljo, dne 10. aprila
tega leta demonstriralo v Berlinu
za splošno in enako volilno pravi-
co. Koraki socialističnih bataljo-
nov so odmevali glasno po berlin-
skih ulicah. Ko so socialisti kora-
kali v nepregledno dolgi vrsti na
javen shod pod milim nebom v
Trepov park. Na ulici ni bilo o-
paziti policajev. Red so vzdržava-
li socialistični reditelji, katere je
bilo poznati po rdečih in širokih
trakovih. Na zborovalnem prostoru
je bilo 16 govornikov, raz katere
so govorniki govorili za splošno
in jednako volilno pravo. Po pre-
čitanju resolucije je pa zagrmela
iz stotisočih grl delavska mar-
šeljeza.

Tako demonstrirajo delavci za
ljudske pravice. Mirno in dostoj-
no! Zakaj? Ker neumen človek —
kričoč, izživč in pretepač — ne
more biti socialist.

— Pred nekaj dnevi so v pre-
mogokopu v Cherry, Ill. našli 32
žrtev kapitalistične požrešnosti.
Poleg njih je bil velik pihalnik iz
lesa, katerega so premogarji zgra-
dili v naglici, da so ž njim dobi-
vali sveži zrak. Iz zapiskov, kate-
re so našli pri mrtvih junakih de-
la, je bilo videti, da so se borili
junako za življenje. Drug za dru-
gim so vrtili pihalnik, dokler ni
zadnji vsled slabosti obnemogel
in umrl. Ves čas so se hranili s
koruzo, s katero so navadno kr-
mili mule v jami.

Grozen in strašen je bil ta boj
globoko doli pod zemljo za živ-
ljenje. Odprto rečemo in prizna-
mo: to so bili junaki! Vsi od pr-
vega do zadnjega.

Ameriško kapitalistično časopi-
sje, ki v vsakem še za ušesi mo-
krim lajtenantom vidi junaka in
njegovo junaštvo kuje v zvezde,
če je slučajno vjel kako bogatin-
ko, kateri je spodrsnilo na trato-
arju, ker je stopila na lupino ba-
nane ali pomaranče, molči o tem
junaštvu, ki se je završilo pod ze-
mljo.

Zakaj?
Sramota je za današnjo človeš-
ko družbo, sramota za kapitaliste,
da so pustili v rovu umreti 32
premogarjev, ki so se mesec dni
borili hrabro za svoje življenje.

Nihče ne more trditi, da ni bil
to navaden umor zavoljo profita.
Kapitalistom je bil več vreden
premog, kot življenje 32 premo-
garjev. In zazidali so premogokop,
da so z majhnimi stroški u-
gasnili ogenj.

Današnja tehnika je napredo-
vala tako, da se dá v premogoko-
pu ugasniti ogenj tekom par dni,
ne da bi bilo treba zazidati vhod
v premogokop. Kapitalisti so pa
dali ukaz zazidati uhod in hladno-
kavno so umorili premogarje.

Seve, jih ne bo nobeno sodišče
prišlo radi tega umora. Saj so
umorili le delavce — premogarje.
Med njimi ni bilo nobenega mili-
jonarja.

Ali krivda za ta umor ne zade-
ne le kapitaliste. Sokrivi so tega
umora tudi politično neorganizirani
delavci, ki volijo v postavodajne
zastope in sodnikom kapita-
liste in njih prijatelje.

To je pribita resnica. Oh, de-
lavci, kedar se bode spametova-
li! Ali želite še več takih umorov?

SLOVENC V LA SALLE IN OKOLICI POZOR!

Jugoslovanski soc. klub št. 4
v La Salle, Ill. je sklenil na svoj
redni mesečni seji, da priredi
sporazumu 4. soc. klubov majske
slavnost. V pripravljalni odbor so
izvoljeni zastopniki iz La Salle,
Greenville, Springvaly in Peru.
Slavnost se bode vršila dne 1. ma-
ja v Minerva parku v Peru. Ju-
goslov. klub je povabil tudi ne-
katere podporna društva, da se
vdeležijo slavnosti. Sploh je že-
leti, da se majske slavnosti vdele-
žijo vsi slovenski delavci iz La
Salle in okolice. Prvi majnik je
delavski praznik, je dan, na kate-
rem protestirajo delavci vseh
narodov proti neznosnim krivi-
cam, katere trpijo v današnji ka-
pitalistični družbi. Slovenski de-
lavci na majniško slavnost! Po-
kažimo, da nismo nazadnjaki,
marveč, da se v družbi drugih de-
lavcev borimo dostojno in pogum-
no za človeške pravice, za boljšo
bodočnost delavcev — trpinov.

Vspored slavnosti je sledeči:

Točno ob poldrugi uri popoldne
odkorakajo delavci z godbo na
čelu iz Minerva parka. Sprevod
se pomika po glavnih ulicah me-
sta Peru in se vrne zopet v park.

Slavnost otvori nemški pevski
zbor. Za pevskim zborom nasto-
pijo govorniki v raznih jezikih.
Po dovršenem slavnostnem delu,
ples, domača zabava in kinemato-
graf (premikajoče slike).

Minerva park je v mestu Peru.
Kdor se bo peljal s poulično že-
leznico, naj zapusti voz na 4 "cor-
nerju" in naj se obrne na ulici
proti severju. Dva bloka proti
severju je park. Tudi pešci naj se
ravnaajo po tem navodilu, ako ne
vedo za Minerva park.

Val. Potisek.

JUGOSLOVANSKA SOCIJALI- STIČNA ORGANIZACIJA V CHICAGU, ILL. ŠT. 1.

Spoštovani sodrugi: —

Zopet se približuje prvi maj,
delavski dan, praznik vsega sve-
tovnega delavstva. Na ta dan bi-
jejo močnejše delavska srca po
vsem svetu. Vse delavstvo pro-
slavlja na slovesen način svoj pra-
znik. Tudi mi Hrvatski in ostali
slovanski delavci ga hočemo pro-
slaviti dostojno.

Zvečer pred prvim majem, to je
dne 30. aprila, priredi Jugosl. Ra-
dnički Pjevački Zbor "Sloboda"
in Tamburaško društvo "Sloga."
PEMO MAJNIŠKO SLAVNOST
z zabavo, koncertom, igro, plesom
in drugimi primirnimi zabavami.

Slovesnost in zabava se vrši v
Narodni dvorani (vogel 18 ceste
in Centre Ave.) Začetek točno ob
8. uri zvečer. Ustopnice v predpro-
daji veljajo 15 ct. Ženskev v spre-
mstvu mož in otroci v spremstvu
starišev prosti. Sodeluje več pev-
skih zborov.

Poleg petja, deklamacije in dru-
gih koncertnih točk se priredi
igra

IZGUBLJENI SIN

ktera je vzeta iz delavskega živ-
ljenja.

Bratje delavci: Pridite tudi vi
na to proslavo. Po težkem delu
vam bode gotovo razvedrilo. Za-
jedno pa hočemo pokazati, da je
dan delavske svobode, zmage, dan
osvojenja vedno bližje.

Z delavskim pozdravom
Odbor Slobode in Sloga.

Pripomba: Iz teh vrstic razvi-
dite, da prireajo naši Hrvatski
sodrugri veliko proslavo v počast
prvega maja. Naši Hrvatski sodru-
gi nas podpirajo vedno in povsod
uprav bratsko. Vračamo jim brat-
sko in pridimo vsi.

PRIPRAVLJAJTE SE NA PROSLAVO PRVEGA MAJA.

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Maričinca: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi številke je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipiec, President; John Petrich, Secretary; Frank Janežič, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC" 2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Kaj nam je treba.

(Slovenskim socialistom v Ameriki in somišljenikom sploh v trezno razmišljanje in prevdarek.)

Sodrug! Moja želja je, da vsakdo iz med vas pazno prečita ta moj članek in trezno razmislija in presodi, kar vam tu govorim iz srca.

Sodrug! — molčati se ne da več; čas je, da si drug drugemu povemo očito: med nami ni napredka kakršni bi moral biti! Nekaj časa smo napredovali, da je bilo veselje, — a naenkrat smo obstali, in zdaj ne vemo, ali bi šli naprej ali — nazaj. Žalostno, toda resnično; in resnica se ne sme tajiti. Kajti čim dlje jo tajimo, tem večja bo naša škoda!

Socialistično gibanje drugih narodnosti lepo napreduje in žanje vaze; organizacije (politične in izobraževalne) rastejo, množi se tisk, širi izobražba med delavci. Mi vse te uspehe gledamo, beljemo jih in se navdušujemo zanje, — naše lastno gibanje pa zanemarjamo... in menda čakamo, da bo kdo drugi kaj steno našo nas.

Prvo in glavno vprašanje je:

1. Kaj je za našo organizacijo?

Socialistično gibanje med slovenskimi delavci v Ameriki je staro kakšnih deset let. Sprva je bilo samo lokalno, namreč v Chicagu, kjer se je porodilo, in nekoliko v Glencoe, O. Leta 1907, ko je "Proletarec" postal tednik, je pa naše gibanje postalo splošno. V par mesecih je imela "Jugoslovanska socialistična zveza" kar osem klubov po raznih slovenskih naselbinah Amerike. In v enem letu je število klubov naraslo na petnajst. Lani in letos se je ustanovilo nadaljnjih šest klubov — in pri tem smo še danes.

Jedenindvajset klubov s priličnim članstvom — bilo je že okrog 300 članov — v dveh letih, to bi bil res še lep napredek — ako bi vsi klubi še danes eksistirali! Toda sodrug tajnik Slov. soc. organizacije lahko informira vsakega, da od teh klubov jih danes niti polovica ni več. To pa že ni več napredek, kaj?

Vzrok temu nazadovanju je bila predvsem velika gospodarska kriza l. 1907—1908. Sledila je splošna brezposelnost, slabi časi, in najbolj delavni sodrugi, kateri so vzdrževali gibanje, so se morali seliti iz kraja v kraj za delom in kruhom. To je bilo krivo, da so razpadli klubi v Murray, Utah, Roslyn, Wash., Glencoe, O., in v par drugih mestih.

Lahko bi navedel še par vzrokov, kot upr. pomankanje dobre lokalne agitacije, semintja nespoznanje itd. pa naj bo. Fakt je, da danes celi Zapad razen Cumberlanda, Wyo., spi; Calumet je tudi šel spat; v Clevelandu — največji slovenski koloniji! — še nič bilo ni, ali kar je sploh bilo, bilo je mrtvo; in tako naprej. Ostala je le še Pennsylvania, Kansas, Wyoming in Illinois. In še v teh klubih, kateri so, je z malimi izjemami opaziti malo gibanja; same suhe seje, kvečjemu kakšna veselica ali piknik — to je vse.

Sodrug! — ali naj bo samo pri tem?

Nikakor ne!

Kdor je socialist s celim srcem, ne želi ničesar tako kot da gremo naprej, naprej in vedno naprej. In mi moramo naprej! Še se lahko popravljamo kar je zmanjšanega. Samo več zavednosti, marljivosti in trdnosti volje pred vsem treba. Cela stvar zavisi od sodrugov v krajih, kjer že bivajo. Ko bi imeli organizatorje, da bi potovali od mesta do mesta, bilo bi lažje in veliko več uspeha; a teh nimamo. To se pravi, imeli bi jih že, toda organizacija je danes gmotno še preslabab, da bi vzdrževala organizatorja. Kakor hitro se pa stranka malo okrepi in pridobi, kar je izgubila, je prva potreba, da gre dober organizator na pot po celi Ameriki. Dokler pa tega ni, morajo sodrugi krajevno sami vršiti organizatorično delo.

Predvsem je torej treba, kakor že rečeno, malo več delavnih sodrugov; najmanj dva v vsaki naselbini. Proč z bojaznijo! Proč s predsodki! Proč s praznim izgovorom: češ: "Pri nas še ni čas za to." Čas je zrel že povsod; ako bi ne bil, bi socialisti v Milwaukee še ne imeli jedno največjih mest dežele v svojih rokah.

Zapad, vzbudi se! Kje ste sodrugi v Washingtonu, Coloradu, Wyomingu in Utahu? In v Minnesoti? Pokonci vi zaspanci v Calumetu, Mich! In čas je, da se enkrat zdrami tudi Cleveland. Ali ga res ni niti jednega pogumnega sodruga v Clevelandu, kateri bi stvar začel? Niti jednega ne? V Jolietu bi tudi treba že nekaj začeti. Povsod je dela dovolj. Ako se agilni sodrugi dobro zavzamejo kot lokalni organizatorji, v par mesecih je popravljeno, kar je zamujenega. Slovenska socialistična organizacija ima lahko spet svoje polno število klubov in zraven še veliko novih.

Čvrsta organizacija je torej naša živa potreba. Če nimamo organizacije — nimamo nič. Ko bomo slovenski socialisti v Ameriki imeli močno organizacijo, ktera bo štela najmanj tisoč dobrih sodrugov, tedaj bomo na trdnem; propaganda bo šla kakor z mastjo namazana kolesa.

V naši organizaciji je pa tudi treba malo več harmonije ali skupnosti in malo več revolucionarnega duha.

So sodrugi pri par klubih, kateri so se odeepili od Slov. soc. organizacije, češ da so se spojili z angleško (mednarodno) stranko do tične države in da vsled tega ne morejo plačevati strankinih prispevkov na dve strani. Ta korak ni upravičen. Res je dolžnost vsakega kluba, da spada tudi k internacionalni; vendar pa morajo naši sodrugi imeti pred očmi predvsem nalogo svoje lastne organizacije. Kar je političnega dela, t. j. kolikor se ga mi dejanski vdeležujemo, ga vršimo krajevno, to je vsak klub deluje v svojem kraju s socialisti drugih narodnosti. To je pravilno, in ne more biti drugače. Toda slovenska organizacija ima še drug zvišen namen: izobraževati slovenske delavce v Ameriki in jih vzbujati k razrednemu boju v smislu socializma potom literare ali tiska, predavanj na javnih shodih itd. (glej naša pravila). To delo je samo v nas samih; Angleži ga ne morejo vršiti. In v tem mora biti naša nerazrušljiva skupnost! Če hoče organizacija ta svoj namen vršiti, mora imeti potrebne fonde, denar. Tega pa ni, ako klubi ne plačujejo prispevkov v centralo.

Vsak sodrug, ali skupina sodrugov, ki jim je res na tem, da se širi socialistična misel med slovenskimi proletarci v Ameriki, bodo torej vsega sreča dali še tistih 5 centov — samo borih pet centov! — na mesec v centralno blagajno. Noben sodrug se ne sme tega brniti.

Bodimo z samo ob sami v vrstah mednarodne socialistične stranke — obenem pa povzdignimo tudi našo slovensko organizacijo. Le v tem bomo dosegli moč, rešpekt in uspeh. Za vzgled naj nam služi organizacija hrvaških sodrugov, ktera je veliko mlajša od naše — a nas že davno nadkriljuje.

Na delo!

Kjer so že klubi, nove člane noter! Samostojni klubi pridružite se k Slov. soc. organizaciji! Sami se boste dosti naredili, združeni pa veliko. Sodrugi v tistih nasel-

binah, kjer še ni kluba, pa pišite odmah osrednjemu tajniku sodr. John Petriču v Chicagu za informacije in tiskovine za ustanovitev novega kluba.

Organizacije je prva stvar. (Pride še.)

Dopisi.

Calumet Mich. 14. aprila.

Vsaka posoda gre le toliko časa do vode, dokler se ne razbije. Tudi duhovni posodi se ne prirojen in usojeno in zdi se mi, če naša Calumetska duhovna posoda še tako naprej uganja, bode prav kmalu razbita. Navedem naj tu le nekoliko stvari in vsak človek, če o teh trezno premisli, bode moral reči: pač najbolje je, če ta duhovna posoda, ktero mi Calumetčani kličemo za Lukata — gre na sto kosov. Preteklo nedeljo je bilo. Imel bi se vršiti pogreb pokojnega salonarja Mesnarja. Strogo katoliški gospod Kobe, hotel je počastiti pokojniča s tem, da bi se mu zapelo pred hišo nagrobno. Pokojnikova uroda je ta predlog odobrila in bila hvaležna če bi se moglo to izvršiti. Res je gospod Kobe zbral nekaj pevcev, ki so bili pripravljene brezplačno zapeti pokojniku v slovo. Pevec pa so bili klerikaleji, liberalci in socijalisti. Ko so se ravno zbrali peveci pred hišo žalosti, pridrvi naš pop Luka in praša z osornim glasom, kakor je le njemu prirojeno: Kdo vodi petje? Ko se mu je povedalo, jo je pa zabrusil: Če poje gospod Junko, jaz pokojnika ne pokopljem. Kakor znano, sem jaz podpisani naprednega in socijalnega mišljenja in ne trobim v Lukatov rog, radi tega me je počastil, da nisem smel skazati pokojniku poslednjo čast. Ogorčenje, nad tem lopovskim činom je bilo nepopisno in večina Lukatovih pristave je zabavljalo čez svojega duševnega voditelja. Nadaljnega komentara o tem ni treba.

Prašam pa Calumetskega slovenskega duhovnika: Na kak način se Vi postopite meni prepovedati prepevati v zboru? Na kak način se držnete pred ljudstvom hoteti osmešiti enega ali drugega. — Sicer mene se Vaša žalitev čisto nič ne prime. Le vam je ostala blamaža in z nedeljskim nastopom ste zopet pomnožili vaše prav dobro znane skandale.

Če pa mislite, da sem jaz vaša nekdanja kuharica Fani ali pa Mariče, se zelo motite. Tudi ne nikak rekrut, ki je pod korporalno Klopčičem moral gledati cesarski komis. Tudi nisem ne dezerter ne defraudant. Zapomnite si to! Dobro vem zakaj ste me hoteli osmešiti. — Edino radi tega, ker ne verujem v kupovanje žegnov in tiketov za v nebesa. Zakaj ste pa mislili samo mene osmešiti, saj so bili v krautru še drugi, ki so vam trn v peti in kateri vam bodo v kratkem skazali nadaljnjo čast.

Seveda, cel naš nastop ob rečenem pogrebu vam ni bil všeč, kajti peveci bi bili napravili vso stvar brezplačno, med tem, ko vaši mastno računajo, a skupiček se pa vam steka v nikdar ne sito bisago. Torej če bi bili mi peli, bi ne bilo za vas nobenega dobička.

O vaši izobrazbi govoriti je nepotrebno; le toliko rečem, če bi mogel jaz prenesti toliko sramote, kakor ste jo vi, bi bil že davno obrnil Calumetu hrbot.

Naj bodem socialist, anarhist ali kar si bodi, je vendar v meni bilo do pokojnika toliko sočutja, da sem mu hotel izkazati zadnjo čast.

Seveda vi pa ste temu odrekli — No, naj bo — vsaj se je pokazala med nama razlika — to je ravno tako, kakor — no — Čegav otrok leta po neki sirotišnici v Chicagu?

Naj danes zadostuje, razne zanimivosti pa pridejo v kratkem o katerih se čitateljem še ne sanja.

Do tistega časa pa Zdrav vaš neodjemalec Leo Junko.

Neffs, Ohio, 3. aprila.

Centeni nam Proletarec!

Ker se je nas deset Slovencev zbralo skupaj dne 3. aprila v prostorih M. Dennača, smo se ob tej priliki zopet spomnili na naš delavski list Proletarec in darovali:

Ant. Mravlja 5 et; Joe Neboise 10 et; Frane Kaša 5 et; Paul Jesih 15 et; L. Markon 5 et; L. Plahuta 5 et; Dom Filtren 20 et;

John Mauri 10 et; Andrej Brilih 10 et; Joseph Dernač 15 et; Skupaj torej \$1.

To je največje število, kar se nas nahaja v Neffs, Ohio v tekočem letu. Bodemo se že še kaj oglasili v priložnosti.

S socialistnim pozdravom Jos. Dernač.

Conemaugh, Pa. Naznanilo.

Naznanjam, da se vrši prihodnja seja Slov. soc. kluba št. 3. dne 1. maja 1910 v prostorih Ivan Barbarja. Main St. Franklin, Pa. Ob jednem se priporoča rojakom, da pristopijo v prekristno organizacijo, ker le ako se zavedamo, zamoremo koristiti delavskemu položaju.

S socialističnim pozdravom Jos. Bricel, t. č. tajnik.

Glencoe, O. 4. aprila.

Centeni sodrug urednik!

Prosim, da mi uvrstiš teh par vrstic v naš delavski list Proletarec:

V premogokopih počiva delo od 1. aprila. Nič ne morem vedeti, kdaj zopet prične delom. Ob tej priliki morem še eno novico sporočiti slovenskim delavcem.

Vsak Slovenec, kateri je delal tukaj v Glencoe je dobro poznal tukajšnega postmastra Gaj Baversa, kterega je dne 1. aprila t. l. zvečer vlak na drobne kosce razmrazil. On je bil jako priljubljen vsem narodom, posebno slovenski narod je ljubil. V svojih prostih urah se je le pri Slovincih zabaval. Ko so tukajšni Slovinci ustanovili socialni klub št. 2. je bil on jeden prvih zraven. Potem so Slovinci ustanovili podporno društvo Jutrjana Zora št. 54. S. N. P. Jednote. Kako bi bil on rad pristopil zraven k omenjenemu društvu, pa niso pravila dopustile.

On je bil rojen Amerikanec, ne oženjen, star 36 let. Zapušča očeta, dva brata in dve sestri. Bil je pri večih angleških podpornih društvih, ktere so mu lepo pogreb napravile, da lepšega še ni bilo na Glencoe. Slovinci smo se v obilnem številu udeležili pogreba. Blag naj mu ostane spomin.

Socialni pozdrav vsem čitateljem Proletarca.

Ignac Zlemberger.

Shenango Iron Range, Minn. Centeni sodrug urednik!

Pisal bi, pa peru mi ne gre; to lahko spredite na prvi pogled. Pa brez zamere kajti kakor pravijo: jeden človek ni za vse izvežban. Ampak ako bi vi sodrug urednik videli, kako pa znam s krampom kopati, bi rekli, to je pravi pravecati rudniški delavec. Zatorej ti neokretno spisani dopis, varuje se, ako si vreden uredniškega koša potem mu tudi ne utečeš. Ako te ta usoda zadene, le potrpežljivo prenašaj kajti gotovo boš imel veliko prijateljev enakih tebi.

Prva novica je to, da so tukajšnje naselbine z dnem 3. aprila t. l. postale prohibicionalne, tako da nikjer ni dobiti čaše ječmenovca. Am pak tolažimo se s tem, da kadar bomo potrebni bomo mogli iti v mesto in tam izprazniti pol tučata skunarjev. S tem si že ugasimo ognjevitost po suhem grlu. Ampak obžalovanja vredno je vseeno, kajti vsak dobro ve, kadar rudniški delavec ob vročem vremenu domov pride, si najprvo zaželi požirek pive, ker marsikteremu bolj diši kakor večerja. Pri kozarcu nedolžne pive človek rad prebira slovenske časopise posebno še list Proletarec, kateri nam prinaša največ gradiva in poduka o ameriškem delavstvu.

Delavske razmere so se tukaj za pičico zboljšale. Kakor se siši tu in tam, so se Shenanski kapitalisti ozrli na njihove delavce, toda le samo malo izza vogla. Omenjenim kapitalistom v medvedji koži je zašlo za nohte pri toplem vremenu tako, da so obljubili popravilo delavske plače namreč 10 odstotkov. Ako je to resnica, potem dobro vemo, kje kapitaliske srake čelvelj žuli; bojijo se namreč delavske vstaje.

Nesreča ne praznuje, pravi negovor. Dne 19. m. m. je šel neki bošnjak po svoj, prejšnji mesec trdo zasluženi denar. Dospevši do proge, po kateri omenjena družba vozi zemljo iz odprtega rudnika odmakniviš se eni lokomotivi je siromak zadel od drugo, ktera ga je spravila pod se in v trenutku mu je bila strgana desna noga.

Prepeljali so ga v bolnišnico kjer je ob 10. uri zvečer umrl. Enaka nesreča se je pripetila dne 2. t. m. Neki John Arthur Norveške narodnosti je bil uposlen v takoznanem Lenard open pit-u za predstavlanje svičev. Ko je omenjenega dne popoldne obrnil svie za prihajajočo lokomotivo, je na isti progi tako nesrečno padel, da se ni mogel v naglici vzdigniti. Lokomotiva mu je odtrgala levo nogo tako, da je malo upanje na okrevanje.

Tako moj dopis, sedaj pa zleti s ptičjo hitrostjo v drugo največje mesto Zedinjenih držav in kadar dospel na Blue Island cesto, potrkaj brez skrbi na vrata tiskarne Proletarca in se z enako hitrostjo po sili vrini pod tiskarni stroj, inče se ti bo slabo godilo.

Pozdravljam vse čitatele lista Proletarca in mu želim veliko uspeha.

Nieh Wukšinič, naroč.

Chiscolm, Minn.

Sodrugi delavci in vsa društva mesta Chisholm, kakor tudi v okolici se vabijo, da prisostvujejo javnemu delavskemu zborovanju in proslavi, ktero priredi Jugoslovansko Prosvetno in politično društvo dne 1. maja ob jedni uri popoldne.

Govoriti hočemo o pomenu delavskega praznika in o delavskih zadevah. V ta namen pride jeden iz Chicaga.

Program je sledeče:

1.) Sodrugi delavci se zbero pred dvorano Joe Karle.

2.) Od tod odkorakamo po glavnih ulicah čez most skupno na prostor, kjer se bodo vršili govori veselica in druge zabave. Delavci, ne opustite te prilike. Komur je kaj do samega sebe, tisti pride gotovo.

Odbor.

Kansas City, Kan.

Centeni sodrug urednik!

Kot povsod, tako imamo tudi pri nas delavce, ki želijo vsled sugestacije duhovnikov tiste blažene čase, ko grmade svete so gorele v proslavo božjo. Nazaj je geslo teh zapeljanih tovarišev delavcev.

In čuditi se ni treba, ako nas ti zapeljanci ljudje napadajo, odkar smo ustanovili slov. socialistični klub. Ti revčki na duhu črtijo socialiste in socializem, ker ne vedo, kaj socializem uči. Eni ga imajo za novo vero, drugi zopet pravijo, socialisti so brezverci, zopet tretji nas imajo za antekriste, ki smo prišli sejat denar na zemljo, četrti govorijo zopet o delitvi itd. itd. Našel bi lahko sto nesmiselnosti, laži in obrekovalnih podtikanj, katere trosijo o socialistih in socializmu v svet.

Sodr. urednik! Iz navedenega lahko spoznate, koliko dela nas še čaka, ako hočemo tukaj prigrizati luč resnice in razširiti socializem, ki je resnica sama.

Takim verskoblastnim in fanatičnim ljudem pripovedovati, da bo kapitalistična sužnost istotako padla kot ste padle svojedobno grajska tlaka in staroverska telesna sužnost, bi pomenilo toliko, kot nositi sove v Atene, dokler jih ne sreča pamet. Pri tej vrsti ljudesh so dokazi in logični zaključki nič. Saj verjamemo še v copernice, vodmoe in sedmošolec, ki znajo delati točo. Takšno je duševno obzorje teh duševno pritlikavih rojakov, katerim je socializem parkelj.

Pa tudi v drugem oziru so ti zabavljaji na socialiste zelo nečedni. Tukaj so se naselili pred 6. leti ko so stavkali klavniški delavci. V klavnicno so šli delati kot garjevci (skabje). Zahrbno so naskočili svoje tovariše delavce, ki so se borili za boljše življenske razmere. Nesramno so izdali svoje tovariše, ponižali so samih sebe na stopinjo Judeža Iskarijota. Judež se je obesil, ker ga je pekla vest. Ti mračnjaški rojaki pa sedaj lazijo okoli lesenih in kamenitih svetnikov in malikov, in jim hočejo najbrž še odjesti prste na nogah, ker jih radi izdajstva svojih tovarišev, delavcev menda tudi peče vest.

In te vrste ljudi pravijo, da je socialistični klub nepotreben, da je dosti, ako delavce v klavnici zasluži 16 centov na uro.

Oče odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.

Ni čudo, da taki ljudje mislijo, da je le tisti socialist, ki črti duhovnike in zategadel pišejo v kle-

rikalne časnike dopise, ki nimajo glave, ne repa in ne ene dobre in logične misli.

Mi take vrste ljudi privoščimo klerikalcem. Brez te vrste ljudi bodo socialisti vseeno zmagali in izvedli svoj program. V klerikalni tabor spadajo sploh ljudje, ki se pripravajo z zdravo človeško pametjo, ali ki so zreli za blaznico.

Takih ljudi, ki so pohlevni, ponižni napram višjim in nevoščljivi napram delavcem, ki izdajajo svoje delavske tovariše v bojih za boljše življenske razmere, reši nas o Gospod! Takih nečemo v socialističnih vrstah.

S soc. pozdravom Anton Opara.

JUGOSLOVANSKI DELAVCI.

Sodrugi in tovariši!

Promčavajte nauk socializma! Radi svoje svobode, radi svobode svojih otrok prične te enkrat razumevati zlate besede Karla Marksa: Delavci vseh deleža, združite se!

Tovariši! Vslogi je moč! Ako smo združeni, tedaj s svojimi čitalnicami, knjižnicami in delavskimi časniki pomagamo samim sebi do višje izobrazbe. Združenih v unijah in politični organizaciji si priborimo boljše življenske razmere že v današnji kapitalistični človeški družbi. Končno si pa priborimo še gospodarsko in politično enakopravnost.

V Chicagu obstojijo štiri jugoslovanske delavske organizacije. Naslovi se glasijo: Slovenska, 2146 Blue Island Ave.; hrvatska, 1830 So. Center Ave.; bolgarska, 133 So. Green St.; srbska 2452 Clybourn Ave.

Delavci in tovariši! Organizirajmo se in ne plakajmo o slabih časih! Jok in tarnanje nam ne bode prinesla svobode. Dokler bomo plakali, zabavljali, tarnali in stiskali pesti v žepu bomo sužnji kapitalistov in sužnji bodo postali tudi naši otroci.

Organizirajmo se! Bodimo močje. Izvojimo s pomočjo svojih organizacij in z uma svitlim čedom, kar nam po večnem in nespremljivim naravnim zakonu gre, Jok, plakanje in tarnanje pa prepustimo slabotnejem in kukavičam.

Vsak jugoslovanski delavec v Chicagi, ki se hoče organizirati, dobi na zahtevo vsa pojasnila glede organizacije, ako se obrne na zgoraj omenjene naslove. Izven Chicage živijo delavci pa dobijo pismena pojasnila za ustanovitev novih soc. klubov, ako jih zahtevajo.

Tovariši, delavci ne spimo! Zadržna gospodarska kriza še danes ni končana katero so zakrivali kapitalisti s svojim slabim gospodarstvom. In nihče ne ve povedati ne ure ne dneva, kedaj se bo kriza vrnila s podvojeno silo in prinesla še večje gorje delavcem. Na stotisoče delavcev danes štrajka v ameriški republiki, kar potrjuje, da ne živimo v normalnih gospodarskih razmerah in je nekaj gnjilega in trhlega v današnji človeški družbi.

Ne spimo jugoslovanski delavci, marveč se organizirajmo gospodarsko in politično.

Organizirani (združeni) zmagamo, nezdruženi pa ostanejo sužnji igračka, v rokah profitaželnih kapitalistov.

Tovariši, delavci, organizirajmo se!

Listnica uredništva: — Jos. Bricelj, Conemaugh, Pa. Vaša misel je zelo dobra, ktero je sklenil vaš klub. Žal nam je, da je prišla prepozno. Če bi se hotelo uresničiti, kar priporoča vaš klub, da bi izdali Proletarca v posebni izdaji za 1. maj, z primernim, podučnim in agitatorijem gradivom, bi bilo treba začeti z delom najmanj tri mesece prej. Treba bi bilo apelirati na vse klube, da vzamejo kar največ števk, da bi se pokrili stroški. Za enkrat je sklenil Proletarev odbor, da se napravi kar je mogoče v danih razmerah. — Delavski pozdrav.

Listu v podporo.

Ker so socialisti v Milwaukee zmagali z velikansko večino, daruje Frank Urbančič 50 et.

Da bi se delavci tudi v Chicagi zbudili in dosegli isto zmago, daruje Frank Podlipiec 25 et.

IZ STRANKE.

Redna mesečna debata.

Opozorjamo sodruge in sploh delavce v Chicagu na drugo redno mesečno debatu, koja se vrši na redni seji slovenskega socialističnega kluba št. 1 v naših novih prostorih, 1830 So. Centre ave., dne 23. aprila, t. j. prihodnjo soboto, začetek ob 8. uri zvečer. Predmet debate je "Socializam in vera", in vrši se med sodrugoma Jos. Zavrtnikom in Mike Kulovcom. Prisostovati zamore vsakdo, če je član kluba ali ne.

Obenem se opozarjajo člani kluba, da odslej se vrše vse seje in sestanki v gori omenjenih prostorih hrvatskih sodrugov in "Radničke Straže". Seja in debata se vrši to soboto v susedstvu, ker drugo soboto, t. j. 30. aprila pojdemo na prvomajsko slavnost, ki jo prirejuje hrvatski socialisti.

Zapomnite si torej: 23. aprila ob 8. uri zvečer v prostorih "Radničke Straže".

Ali bodo Slovenci zastopani na socialističnem kongresu?

Vsled sklepa centralnega komiteja "Slovenske socialistične organizacije v Ameriki" na sredni seji 14. aprila, imajo slovenski socialistični klubi širom republike te dni odločiti, ali naj pošlje naša organizacija dva delegata na prihodnji kongres ameriške socialistične stranke, ali ne. Ako večina klubov to vprašanje odobri, potem se takoj prične z volitvijo delegatov. Treba je vsekakor hiteti, kajti kongres se začne 15. maja.

Še jedna zmaga.

Skoro bi bili prezrli še jedno socialistično zmago v državi Wisconsin. V mestu Washburn je bil 5. aprila izvoljen mayorom sodr. G. A. Herring s prilično večino glasov. Ostali mestni uradniki so republikanci. Sodr. Seidel v Milwaukee ni torej jedini socialistični župan v Wisconsinu.

Ali si še pet let v Zedinjenih državah in še ne naturaliziran državljani? To je velika napaka. Ne odlašaj niti dneva več, temveč glej, da čim prej postaneš državljani. Da se pa lažje poučiš v vseh stvareh, ki so potrebne pri nabavi državljinškega papirja, je treba, da čitaš knjižico v slovenskem jeziku z naslovom: "Nov naturalizacijski zakon", koja se dobi pri tajniku Slov. soc. organizacije, sodr. John Petrič, 4316 W. 31. St., Chicago, Ill. Stane 12 centov. Piši še danes ponjo.

Zmaga v Milwaukee je poleg angleških in drugih loputnila tudi slovenske časopise, da pišejo o nji daljše in krajše komentarje in "socialistične" članke. Zlasti se odlikuje skebski "Glas Naroda". To je lepo! Seveda, ti časopisi pišejo tako, da omalovažijo zmago v Milwaukee in prikažejo socialistično gibanje v čisto napadni luči, toda to nam socialistom najmanj ne škodi. Da, celo korist: slovenski delavci, ki niso še z nami, se bodo zanimali za socializem.

Delavski boji.

Štrajk v Philadelphiji je končan. Odbor štrajkujočih cestno-železniških vslužbenec je zadnji petek z večino glasov sprejel pogoje, ktere je v tretji predložila Rapid Transit Co. potom zastopnikov "Ameriške delavske federacije", in s tem je konec dvame-sečnega boja, kteri je bil jeden največjih v zgodovina ameriškega delavstva. Kompanija je sedaj pri volji, sprejeti vse štrakarje na delo in jim plačati po \$2 na dan, dokler ne bo zagotovljena redna vožnja. Da li je kompanija priznala tudi unijo, ali ne, o tem se še ne ve. Delavci potemtakem niso dosti pridobili. Za čas štrajka so skebi na pouličnih karah povozili do smrti 28 oseb.

Lokalna unija barvarjev v Chicagu, koja je bila zadnji teden na štrajku, je dosegla sijajno zmago. Kontraktorji so privolili v triletni kontrakt in povišanje plače od 50 na 60 centov na uro, kakor so zahtevali barvarji.

Illioniški premogarji se niso sporazumeli z operatorji na konferenci, ki se je vršila zadnji te-

den v Chicagu. Konec štrajka torej še ni na vidiku. Operatorji so boje zdaj odredili, da se imajo ustaviti tudi sesaljke po premokopih. Ako je to resnica, potem bo voda v nekaj tednih poplavlila rove, kar pomeni, da bo delo počivalo še najmanj par mesecev. Po ostalih državah, koder je premogarski štrajk, je položaj z malimi izjemami še vedno neizpremenjen.

Trust za izdelovanje poljedelskih strojev in orodja, drugače znan pod imenom "International Harvester Company", je izdelal načrt za telesno in življensko zavarovanje delavcev v neštetihi fabrikah, ki so pod njegovo knotrolo. Načrt stopi v veljavo 1. maja. Ta "velikodušni čin" tega trusta ima namen, odvrgniti delavce od pozornosti za odškodninski zakon, kteri že leta čaka odrešenja v postavodajah in kongresu — torej nova past za nezavedne delavce. Kako bodo kapitalisti odškodovali telesno pohabljenje in ubite delavce, o tem se bodo mezdni sužnji bridko prepričali pozneje. Ako so kapitalisti res dobri prijatelji delavcev, kot se delajo, zakaj ne dopustijo, da bi bil sprejet za vse države v Uniji odškodninski zakon, po kterem bi se morali odškodovati telesno in smrtno ponesrečeni delavci? Kapitalisti pa — osi-guranje delavcev! Kedar je še lisica ščitila kokoši?

Z namenom, da nameče delavcem peska v oči in tako oslabi in omalovaži delo "Ameriške delavske federacije", naznanja United States Steel Co., oziroma jeklarski trust, da s 1. majem poviša plačo za pet do šest procentov vsem svojim delavcem. V tovarnah tega trusta je vpislenih 223.337 mož.

United States Coal & Oil Co. je svojim več tisoč delavcem v Holdenu, W. Va., s 15. aprilom zvišala plačo za 5 %

Železniški kralj Hill je rekel, da so podraženje živil zakrivilo visoke plače. Vrijamemo! — namreč "plače", ki jih v znamenju profita vlečejo kapitalisti.

MAJNIŠKA SLAVNOST.

Slovenski, hrvatski, srbski in bolgarski delavci v Chicagu bodo letos praznovali prvi majnik v soboto, dne 30. aprila t. l. v Narodni dvorani, vogel Centre Ave in 18. ulice. Slavnost pričena točno ob 8. uri zvečer pod aranžiranjem jugoslov. delavskega pevskega društva "Sloboda" in tamburaškega zbora "Sloga".

Poleg deklamacij, slavnostnega govora, tamburanja in pevskih točk je na programu igrokaz "Izgubljeni sin." V tem igrokazu je začetno življenje delavske družine — dobre in slabe strani. V prav krasno je očitana materinska ljubezen.

Program na drobno priobčimo v prihodnji številki. Vstopnice v predprodaji stanejo le 15 et. Kdor jo bo kupil še le pri blagajni, bo plačal pa 25 et.

Vsakega slovenskega delavca, ki se zaveda, da je človek, in se ne strinja z današnjo kapitalistično sužnostjo, je dolžnost udeležiti se majniške slavnosti.

Leta 1889 so na mednarodnem soc. kongresu v Parizu zastopniki delavcev vseh kulturnih narodov proglasili prvi maj za delavski praznik. Proglasili ga niso cesarji papeži in kapitalisti. Ta praznik je nastal po volji delavcev proti volji ljudi, ki živijo o delavskih žuljih in sragah.

Na dan prvega maja zahtevajo delavci vseh narodov gospodarsko in politično enakopravnost. Milijoni delavcev križem sveta tirjajo svojih pravice in obhajajo ta prvi majnik slavnostno.

Samooobsebi je umevno, da tudi organizirani jugoslovanski delavci — slovenski, hrvatski, srbski in bolgarski v Chicagu proslavijo prvi majnik, kot ga proslavljajo delavci drugih narodov.

Dne 30. aprila vsi slovenski delavci v Chicagu na majniško slavnost.

IMENIK

klubov Slov. soc. organizacije. Vea pisma in druge pošiljave, kar se tiče organizacije, naj se pošiljajo na osrednjega tajnika: John Petrič, 4316 W. 31. St., Chicago, Ill.

Slovenski socialistični klub št. 1, Chicago, Ill. Tajnik Frank Podlipce, 604 N. Curtis St. Redna mesečna seja vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih "Radničke Straže", 1830 So. Centre ave.

Slovenski socialistični klub št. 3, Conemaugh, Pa. Tajnik Jos. Bricej, Box 342.

Slovenski ženski socialistični klub "Proletarka" št. 9, Chicago, Ill. Tajnica Mary Grilee, 2712 So. 40th ave.

Slovenski socialistični klub št. 11, Cumberland, Wyo. Tajnik Jos. Keschman, Box 271.

Slovenski socialistični klub št. 18, Vandling, Pa. Tajnik Frank Verbaj, Box 135.

Slovenski socialistični klub št. 19, Sygan, Pa. Tajnik Louis Glazer, Box 77, Morgan, Pa.

Slovenski socialistični klub št. 20, Johnston, Pa. Tajnik Math. Gabrenja, 725 Broadley ave.

Slovenski socialistični klub št. 21, Kansas City, Kans. Tajnik Jos. Snój, 8 Central ave.

Iskanje zdravja.

Zdravnikov svet, poslali bolnika v drugo podnebje v svrhu zadobitve zdravja, prinese žalost v vsako obitelj: Mnogo ljudi, potem ko so znašli, da so si s preziranjem naravnih zakonov skozi mnoga leta uničili svoje zdravje, gre od enega zdravilišča v drugo, iz ene dežele v drugo iskajoč zgubljeni zaklad. Koliko bolji je človek, ki dobro skrbi zase ter poišče pomoč takoj, ko se pokažejo prvi znaki bolezni. Ako se pomisli, da so ti znaki navadno delna ali popolna zguba teka in telesne moči, želimo vam priporočiti Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Ono bo pripravilo prebavne organe k naravnemu delovanju, izčistilo kri in ojačilo telesno moč. V boleznih želodca in drobovja bo Trinerjevo zdravilno grenko vino več pomagalo, kot ktero koli zdravilišče.

V lekarnah Jos. Triner 1333—1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Sodrug! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo," edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

Pozor! Pozor!

Velika majniška slavnost

za La Salle, Ill., in okolico

se vrši v

MINERVA PARK, PERU, ILL.

Ob poldveh pop. prične spreved iz parka z godbo na čelu po mestu.—Po vrnitvi v park petje, govori, ples, domača zabava in kinematograf (premikajoče podobe).

Najlepša in najboljša obleka Vas velja najmanj v

Največja izbira klobukov. **LAWNDALE CLOTHING HOUSE** S.W. Corner 26th & Central Park Ave. Srajce vseh vrst in cen.

RUDOLPH LAYER

LASTNIK

Obleke po mere naša posebnost.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

pri Blue Island Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri nem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stalno stroko se oglašite pri

W. J. BRENNAN,

1132—1st St.

La Salle, Ill.

TELEPHONE 380 R.

NAŠI ZASTOPNIKI.

La Salle, Ill.: John Pušek. Conemaugh, Pa.: Frank Podboj. St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.

Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.

Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.

Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.

Tony Mrak za Hackett, Pa., in okolico.

Joe Pajk za Pennsylvanije. John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.

Frank Črne, Cleveland, O. Roek Springs, Wyo.: Valentin Stalick.

Za Chicago in okolico sta naša zastopnika Mike Kulovec in John Jereb.

Anton Jalovečan, za Hudson, Wyo.

Lorain, O. in okolico: Frank Vevar.

Kenosha, Wis.: Ignac Radovan.

Darragh, Pa. in okolico: Ivan Ring.

Hibbing, Minn.: Frank Hitti.

Za Minnesoto: Jernej Črnoogoj, Box 477 Eveleth.

Anton Sterle, box 344, Gilbert, Minn.

Louis Glazar za Sygan in okolico.

Frank Verbaj, Vandling, Pa., box 135.

Frank Cirk, za Cleveland in okolico.

Filip Godina, za Indianapolis, Zastopnik: Jožef Radelj, box 257, Frontenac, Kans.

Za severon stran Chicaga: Joe Zavrtnik ml. 440 N. Curtis St.

Anton Mesec, Indianapolis, Ind. za okolico (Severno stran.)

John Gašperin, 22. Stagg St. Brooklyn, N. Y.

Niek Vuksinič, Chisholm, Minn. za ta okraj in okolico.

Lozekar Gasper v Cumberland, Wyo.

Pongrae Jurse, za E. in W. Mineral, Kans.

Frank Vogel, b. 134, Girard, Kans. in za Franklin, Kans.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovejšega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri

MIKE KASTRUN-U, krojač na 1842 So. Center ave., Chicago, Ill. Izdeluje tudi ženske obleke po vseh krajih. — Pridite in pogledajte!

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico. FRANK ZORNJAK, 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Sodrug! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo!"

I. STRAUB

URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verig, prstenov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Obladite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najbolje preskrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo ravnopravne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijako delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k. spe. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS—TAILORS.
598-600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA

Povsod cenijo. Zato pojdite k

Wilke

kteri izvrstno fotografuje.

Najboljše delo.

Cene zmerne.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kravat, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,** PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez nož in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vascega, kdor trpi na Varicoceci, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in bolezni tiščih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali še velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s kterim zdravim vspešno.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati—le za vspešno. Ozdravim pozitivno želoedne bolezni, pljučna, na jetrik in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne možke bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.

...Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. —Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. —Močni tok in druge bolezni. Prišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urajuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

—izdelovatelj—

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pljač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"?"

Še ne!

Hrizantema in Cimbasa.

(Spisal Milan Pugelj.)

(Nadaljevanje.)

Semintja sem premišljal. Enkrat, da bi šel k njenim staršem in jim povedal vse od kraja do konca, enkrat da bi ne šel in pustil vso stvar v miru. In tako sem tudi storil. Tudi blizu me ni bilo več, sredi tovaršev sem ležal v uti vse noči po vrsti, izkušal sem pozabiti dekleta, na vso moč sem odganjal misli nanjo, pa se mi ni nikakor posrečilo. Nobeno noč nisem mogel spati, vedno mi je stala pred očmi, spomin na njo mi ni dal nikjer pokoja.

Da! Vidiš, nič ni res tisto, kar pravijo ljudje. Trdijo, da se vse pozabi, da se marsikaj nadomesti z drugim, da je dosti moških na svetu in še več žensk, pa ni to vse skupaj nič drugega. Seveda, se to in ono pozabi, ampak kdaj se pozabi? Čez pet, čez deset let mogoče! — Kako bo pa tistih pet ali deset let, te vprašam kaj? — In tisto je že res, da je več žensk na svetu kot moških. Ampak da bi se kar tje v en dan zamenjalo take besede pa ne veljajo za poštenjaka! Potepuhi delajo tako in vlačuge, pošteni človek pa ima eno žensko rad, tisto, ki si jo po svoji volji izbere.

In tudi jaz sem bil tak. Marjanko sem imel rad, pa me ni bilo več blizu. Kaj bi hodil, ko sem vedel, da bi bil samo v nadlego! Pa sem živel sam zase in sem iskal utuhe v pijaci.

Mesec je posijal tako nenadoma, da sva se skoro oba prestrašila. Duplina, ki je vladala v njej tema kakor v rogu, je dobila preko listja medlo svetel in osti podoben žarek. Zunaj se je razlivala med debli in tuintam po mahovitih tleh vodena in mokrozelen svetloba, ki se je neprenehoma zibala in bila slična prosojni nekako čarobni megli.

Zdaj ni zunaj več deževalo; samo še kaplje, ki so se ocejale z mokrih vej in mokrega listja, so kapale mestoma in po malem na gozdna tla in se tuintam svetlikale kakor nekakšni bleščeči drobci svetlobe same. Prijetno bi bilo, da niso kričali skovirji s svojimi odurnimi in plašnimi klici, da so molčali čuki, ki so se lovili in podili kar trumoma okoli votline.

Tisti notranji nemir, posledica nenadnega mladostnega navdušenja, ki se me je bilo med popotnikovim pripovedovanjem polotilo, se je neopazno izgubil in kakor pretočil v mirno in nekoliko sentimentalno razpoloženje. Sanjal bi bil, kar sanjal noč in dan in naprej in naprej in užival tako tisto srečo, ki sem jo hotel imeti in katere bi mi moje življenje ne moglo dati. Ej! kako bi mlad človek živel, ko bi ne bilo na svetu sanj, kdo bi tešil njegovo hrepenenje, ki napolnjuje mlado dušo in preplavlja ob svoji uri duha kakor viharno morje bregove? Že sva skupaj, hrizantema, že se vrši svatba, že je veselja pri nas kakor vode v oceanu. Umetnik sem jaz, imeniten fant da gre moja slava po svetu kakor vetrovi. Kje so ljudje, ki ne poznajo mojih imena, kje je deklica, ki se ob samotnem času še ni mudilo za trenotek v svojih mislih pri meni? In sebe pogledaj, ki gre sloves o tvoji lepoti do devete dežele. Truma snubecev umira zavisti in ljubezni, ker je današnji dan najin sreča takó ogromna.

Svatujemo, vam pravim pojemo si pesmi in se ljubimo kakor bratje. Ponoč je v srehi in ne nupuh, dobrohotnost v dušah in ne zavist in škodoželjnost. Hej! moji svatje, moji rojaki, ti so z mano kakor poštenost z resnico! Ti čuvajo mojo srečo kakor angeli dobre otroke, ti imajo veselje nad njo kakor mati nad dobrimi sinovi. Kako zvene kozarci, kako se peni vino, ki ga je izmedilo južno sonce! Dobro nam, brate, pijmo in veselimo se, rajajmo s tovaršicami, ki eveto kakor vztočne rože!

Glejte, kako lepe so sanje, kako potrebne so bile zame v tistih časih ko je bilo moje hrepenenje tako veliko in visoko moje življenje tako revno, da je ravnalo z mano slabše kakor z beračem. Tako se je godilo, da je živelo telo v bednem in vsakdanjem svetu, duša pa je prebivala v drugem, ki je

poln bogastva in sreče in kamor ne more telo nikdar za njo. Tukaj siromaštvo in skrb, tam zakladi in brezbriznost, tukaj žalost in solze, tam veselje in smeh, tukaj razstrgana pastirica, tam svilen hrizantema, kraljica srečnega srea.

Tudi tisto noč je bilo tako. Duša je svatovala z grajsko gospodično, telo pa je ždelo sredi revnega brloga tik zapuščenega in nesrečnega popotnika, ki je šumel in se pretezaval zdaj po listju in se jezil nad svojo krivično usodo.

“Če se to-le premisli!” — je poudarjal — “kaj sem pravzaprav hotel od življenja! Dekle, siromašno deklo pa mi ga ni dalo!”

Jaz sem molčal komaj sem ga slišal ko sem še živel v svojih sanjah v tistih mladostnih in bahatih ki se množe in kopičijo kakor oblaki ob nevihti.

“Če si želi berač bogastva če si želi pastir grofice ti tako rečem, da sta oba nespametna. Kam bo prišel tisti ki se povzdiguje nad svoj stan? — Če pa bo berač beračico in pastir pastirico zakaj bi se ne zgodilo kakor si želiš?”

Popotnik ki je prej ležal se je dvignil pomaknil skoro do roba zamišljen. Lunini žarki so dosegali njegov obraz ki je bil videti v njihovi svetlobi čudnomračen in slabovoljen. Oči so se zdele kakor bi bile padle nekako nazaj v svoje koščne votline, se tam razširile in svetlikale kakor dva črna oglja. Redka ščetinasta brada je postala nenadoma še redkejša, močne iz obraza štrleče kosti so se povzele še dalje, in dozdevalo se je, kakor bi hotelo prodreti kožo. In ko je prišel nadaljevat svoje pripovedovanje, je bil tudi njegov glas drugačen: votle, skoro tuborno je zvenel in včasih se je zdelo, kakor bi se hotel mahoma pretrgati, odkrhniti kakor trhlenina.

Ob tistem času, ko smo mi delali cesarsko cesto, so zidali blizu nas tam sredi ravnine veliko hišo, ki so ji rekli tovarna. Večja je od vsakega gradu in dimnik ima v sredini, tak dimnik, ti pravim, ki je višji od slehernega cerkvenega stolpa.

Mi smo bili dogradili cesarsko cesto, tam v dolini so dozidali tovarno. Pa se je pričelo govoriti, da bodo rabili tam veliko število delavcev in da jih bodo dobro plačali. In šli smo tja vsi po vrsti in se udinjali. Kam pa naj bi se potepeli v svet, ko je bila prilika pred nosom? In tisto je tudi, da mora človek delati dokler je živ!

Če sem pravičen, pa moram potrditi, da se mi ni godilo slabo. Delalo se je vse tako po malem, nikoli več, nikoli manj, ampak dan za dnem jednako. In tudi služilo se je. Vsak dan toliko in toliko in do konca tedna se je nabralo več, kakor je bilo za potrebo.

Pa so tekla tako leta. Mesec za mesecem je minil, spomlad se je vrstila za zimo, poletje za spomladjo, jesen za poletjem, zima za jesenjo. Moji drugovi so se poženi, žene in otroke so imeli doma in so se z njimi motili. In tudi mene je prišlo včasih, da bi napravil po njihovem vzgledu. Dekle bi izbral, oženil se in se tako preskrbel svoj dom. In vse drugače bi bilo. Kadar bi prišel iz dela, pa bi mi ne zazijala nasproti vlažna podstrešna izba, živi ljudje bi me ogovorili in se me razveselili. Žena bi mi pravila toinoin, otroci bi mi plezali po kolenih in se igrali z mojimi rokami. Mislim sem tako tuintam in ko sem začel v mislih izbirati in iskati tisto deklo, ki bi bilo zame, pa je stopila pred oči Marjanka. In vsega je bilo konec: kar nekaj težkega mi je leglo na prsi, v gostilno sem šel in sem pil. Kaj pa naj bi storil? Ali naj bi jokal, kakor delajo ženske?

Najslabše se mi je godilo, kadar so bili v deželi prazniki. Božič recimo, Velika noč, ko tiči vsak človek med svojimi ljudmi in se med njimi gosti in raduje. Pa tije to pred očmi in vidiš, da si sam in nimaš tistega, ki bi ga rad imel pri sebi. In ti gre vse tako po spominu naprej: kako bi lahko bilo, kako bi se lahko toint predruščilo, pa veš, da ne bo nikoli tako. Sanje!

Glej, in lansko Veliko noč — na veliki petek je bilo, kakor mi je ostalo dobro v spominu — mi je postajalo posebno dolgačas. Ja v resnici sem bil sam sebi napoti,

nisem vedel, kam bi se odpravil, na nobenem kraju nisem mogel prebiti.

Ob treh popoldne smo končali z delom, pred tovarno sem se ustavil in premišljal, kam bi se napotil. Domov ne bi bil šel za nobeno ceno. Moja podstrešna izba mi je stala tako pred očmi kakor mrtvašnica: tak vlažen vonj se širi po njej, tako mračna je in ravno tako zapuščena in odurna. V gostilno sem stopil, pa tudi tam nisem mogel ostati. Nekaj se je prebudilo v meni, ni mi dalo miru in me je gnalo dalje od kraja do kraja.

Prijazno solnce je sijalo zunaj, čisto mehko in spomladansko. Ceste so bile suhe in po gozdnih oborokih in grmovju so že cvetle prve pomladanske rože: vijolice, trobentice, zvončki in žafran. In kar čutili je bilo, kako se vse pomlaja, kako se prebujajo nove življenje, in sili na vseh koncih in krajih iz tal.

Že sem bil onstran vasi, kjer sem stanoval, premišljal sem semintja in naglo hodil, kakor bi se mi mudilo. Tuintam sem srečal deklo an'fanta, skupaj sta šla in za roke sta se držala. Srečna sta bila, kar na obrazu se jima je poznalo. Ej, lepa je mladost, če jo imaš s kom živati. Če ti pa poteka samemu, pa je tako, kakor bi je ne bilo.

Hodim tako zunaj, večeri se počasi, solnce že ni več na nebu, večerna stran se že svetli v rdeči svetlobi, mrak se plazi počasi po tleh in se boljbolj gosti. Fantje pojo nekje blizu, deklisko petje se čuje od nekod, onstran voznika poka voznik z bičem in žvižga v mes veselo pesem. Vse križem se mešajo po ozračju, glas sili v glas, in se ti zdi kakor kakor bi imel vsak svoje peroti, drug v drugega bi se zaganjal in se ubijal in gubil.

Naglo se gosti mrak in že se prikazujejo na nebu zvezde, čisto drobne so in kakor iz zlata izrezane, neprenehoma se tresejo in trepetajo kakor bi se igrali z njimi rahli vetrovi. Luna vzide izza gor, preko ceste leže dolge sence golega drevja, ki raste ob cesti in pričinja poganjati zeleno brstje. Spodaj, kjer zavije cesta preko doline, pošumeva reka, včasih tiše včasih glasneje, včasih utihne, kakor bi se ustavila in se menda hotela malo pomuditi sredi te pomladanske noči.

Hodim tako in pridem do mostu, ki se spenja sredi doline preko reke, gledam skozi mrak, gledam in napenjam oči, pa se mi zdi da se v sredini ob leseni ograji nekaj premika in giblje. Stopim v tisto smer, se približam in ogovorim.

“Zgodaj je še” — se oglasim — “pa že diši po spomladi. Dobro je letos, hvala Bogu! Zima kratka in mehka in tudi leto se je lepo pokazalo!”

Ženska je šibka stvar, črna oblečena, črna ruto ima na glavi in otdoka v naročju. Stran ima obrnjen obraz: ne poznam je. Pa izpregovorim in vse je jasno. Kdo bi si mislil! Marjanka stoji ob mostni ograji, z otrokom v naročju stoji in oz večernem času in gleda v reko, ki pod njo pošumeva in hiti dalje.

“Kaj si prišla, kaj stojiš tukaj, kako se ti godi?”

Razveselil sem se je, kakor otrok strica ki se vrne z darovi obložen iz bogate Amerike. Kdaj je že nisem videl!

“Kaj delaš, kako si zadovoljna? Pa hčerko imaš, pokaži mi jo, ko vem, da je lepa! Mati je lepa, pa je še hčerka taka kakor mati!”

Prijazno tako govorim, Marjanka pa gleda v tla in se ne gane. In ko obrne glavo proti meni, vidim, da je njen obraz blede, kakor bi ga izklesal iz kamena.

“Slabo izgledaš” — poskrbim ljubeznivo — “si se čez zimo prehladila, pa te je izdelala bolezen! A tako ti rečem, da je spomlad dober zdravnik. Naenkrat ti spravi bolnika na noge in tako ga pozdravi, da je bolj zdrav po boleznih kakor pred njo!”

In še le takrat se je oglasila s tako tihim in obupanim glasom, da sem jo komaj razumel.

“V vodo bom skočila!”

“Glej jo” — se prestrašim — “glej neumnice; kaj ji pride na pamet! Življenje je dar božji, naj zlahtnejši dar božji, pa bi ga človek metal od sebe kakor piškav oreh? Še mravlja se boji smrti, ki je majhna in ne more imeti do-

ti pameti, pa bi človek silil sam vnanjo, ki je zares pameten!”

“Pomisli!” — je pričela praviti — “le ti pomisli! Gašperin je šel, kar tebi nič meni nič in bogvekam. Zjutraj sem ustala, pa ga ni bilo. In mene in otroka je pustil; kar tako je oba pustil brez vsega in v revščini!”

“Vidiš” — sem rekel — “vidiš: prišlo je na moje. Zdaj se je izkazalo: kaj bo kristjan tako zapustil ženo in otroka, kaj bo kristjan tako prelomil zakrament svetega zakona? Cigan pa dela, kakor mu pade v neumne možgane: vere ima toliko, kakor koza ob jasliah; tisto je pa tudi res, da brezverec ne pozna zakramentov! Smilila se mi je; ko je posijal mesec, sem videl njene oči, pa so bile vse rdeče in zajokane.

“In nekdo mi je povedal” — je pripovedovala še dalje — “nekdo je dejal, da ga je srečal na cesti onstran vasi. S tisto deklo je šel, ki je služila v župniščen, s tisto črno, ki ji je bilo ime Katra. Tudi ona je izgnila ravno tisto noč!”

“Zdaj pa boš natanko spoznala” — sem ji odgovoril jaz. “Ja zdaj smo pa skupaj. Natanko tako je, kakor sem rekel: cigan je in zato je napravil tako kakor cigan. S kom pa bo živel cigan kakor s eiganom?! Vidiš, le poslušaj! Tista Katra — dobro jo poznam, še boljše kakor tebe! — Tista Katra je ciganskega rodu tako gotovo, kakor stojiva midva zdaj tukajle na tem mostu. Dobra vse vem: le poslušaj! Nje oče je tisti eigan, ki nosi cesarsko brado in se piše Brajdčič. Zelezo kuje, vile in vilice nosi po vaseh in jih prodaja. Njena mati pa je tista, ki smo ji rekli Biga in ki je kradla kakor sraka. Natanko vse vem: le počakaj! Bigo, so zaprli zaradi tatvine. Brajdčič, ki je bil ravno tak, je odnesel pete, starejši otroci so šli po svojih potih, tisto pa, ki je bilo najmlajše in je hodilo z materjo naokoli, se je potepalo samo po naši vasi, jokalo od hiše do hiše in bilo je vsem sku-paj v nadlego. Branil se ga je pa vsak, ker je bilo eiganče, in tako ni nikoli za drugo pri hiši kakor za škodo. Krade kakor sraka, pa za nobeno delo ni, ker je leno kakor mačka na solnen. No, človek je pa vendar bilo tudi tisto eiganče, ki je jokalo okrog hiš, in zato so jo poklicali v župnišče in tam se je motivilo sredi poslov in do-raslo v tisto Katro, o kateri pripo-veduješ. Ciganka ona, eigan Gašperin, pa sta se domenila in sta jo pobrala. Cigan ne more prebiti pod streho, pa je zastonj! Pod brezo — tam je za cigana, pa ob ognju in ob ukradeni gnjati!”

Sedla je ob ograji na tla in tako sem videl otroka, ki je spal v njenem naročju in bil tako lep kakor angleček.

(Konec sledi.)

Našim zastopnikom in vsem tistim, ki iščejo novih naročnikov za “Proletarca” naznanjamo, da dobi vsakdo, ki pošlje pet novih celoletnih naročnikov, roman po imenu DŽUNGEL zastonj.

..Požurite se! Džungel je velika povest, v lepo vezani knjigi. Če hočete imeti drugi teden to povest, ki je zajeta iz delavskega življenja in spisana po znanem soc. avtorju U. Sinclairju, tedaj pošljite novih naročnikov in knjiga se vam pošlje zastonj na vaš dom.

Hočete knjigo Džungel zastonj?

Predelal za slov. delavce v Ameriki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztisu 10 centov. Kdor jih pa naroči naenkrat 20 ali več istisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistično propagando in živa potreba za vsakega agitatorja, kateri rekrutira nove sodruge.)

Kaj je treba, da čitate!

“Socialistični katekizem”

Predelal za slov. delavce v Ameriki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztisu 10 centov. Kdor jih pa naroči naenkrat 20 ali več istisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistično propagando in živa potreba za vsakega agitatorja, kateri rekrutira nove sodruge.)

Kaj je treba, da čitate!

“Socialistični katekizem”

Predelal za slov. delavce v Ameriki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztisu 10 centov. Kdor jih pa naroči naenkrat 20 ali več istisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistično propagando in živa potreba za vsakega agitatorja, kateri rekrutira nove sodruge.)

Kaj je treba, da čitate!

“Socialistični katekizem”

Predelal za slov. delavce v Ameriki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztisu 10 centov. Kdor jih pa naroči naenkrat 20 ali več istisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistično propagando in živa potreba za vsakega agitatorja, kateri rekrutira nove sodruge.)

Kaj je treba, da čitate!

“Socialistični katekizem”

“DŽUNGEL”

Povest iz chikaških klavnic. Angleški spisal Upton Sinclair. Poslovenila Jos. Zavrtnik in Ivan Kaker.

CENA S POŠTNO VRED \$1.25 (Ta pretresljiva povest iz delavskega življenja in delavskih bojev je do danes prevedena že na 17 jezikov. Vsak slovenski delavec bi jo moral čitati.)

Obe knjigi se naročata pri upravnistvu “Proletarca”, 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago. Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s “Pain Expeller”, kakor je popisano v knjižici, v kateri zavijta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Podpisana se priporočava Slovincem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago dobro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans

1802 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

JOS. PREZEL,

Slovenska Grocerija,

1932 West 22nd Street,

med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Pišite po cenik knjig!

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najbolja kalifornijska in importirana vina.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi Vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane iz najboljšega materiala, ki se prodaja za \$4.00. To nam zagotovi in prinese 100 novih odjemalcev k tisočim družih, katerim amo prodajali od leta 1876—to je 33 let pod trdiko Jos. Kralj. Vsi ti so izumili, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka naših britev je garantirana in mi damo v slučaju, da ni komu britev po volji, damo popolno zadoščenje dotičniku. Nihče ne more oceniti britve predno je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dobre, jih lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam je le \$2.00. Brusimo tudi stare britve, za kar računamo 25c. za Chicago. Za izven mesta je plačati še več za poštnino.

JOS. KRAL,

1147 W. 18th Street,

CHICAGO, ILL.

DR. RICHTER'S PAIN-EXPELLER

Kaj ti koristijo močne milice, če trpiš na revmatizmu. PAIN-EXPELLER dobro vdrgnjen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke. Po 25c in 50c v vseh lekarnah.

F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St. NEW YORK

Pazite na varstveno znamko s sidrom.

Joseph Kratky,

1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković

1458 So. Centre Ave.

Vozi tudi na dom CHICAGO.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim keglijščen

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unike smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba, točna in isborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro wisko.

Se priporoča

John Mladič

2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving 4170

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in čašo dobrega vina k

Frank Mladiču

1832 S. Centre Ave.

tam se bomo imeli po domače.

To je pogovor s ceste, ki priča o mejem saloonu.

Frank Mladič,

1832 S. Centre Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdavila, 1924—26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 5 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišejo slovenski.

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporoča rojakom za obilen obisk.